

TÜRKİYE'NİN DEMOGRAFİK YAPISI VE SORUNLARI

HAVVA TUNÇ(*)

GİRİŞ

Bu çalışmada önte, yıllar itibariyle Türkiye'nin nüfusunda meydana gelen sayısal değişme belirtilerek, bu değişmeyi belirleyen faktörler incelendi. Daha sonra nüfusun niteliksel ve niceliksel yapısı açıklandı. Son olarak da, Türkiye'nin demografik sorunları belirtilerek, bu sorunlara çözümler önerildi.

I. TÜRKİYE'NİN NÜFUSU VE GENEL GÖRÜNÜMÜ

Bir doğa parçasını kendine ülke yapan, bunu nesiller boyu sürdüren, günümüze kadar gelebilen, bundan sonrada varlığını sürdürebilecek olan, yaşayan insanlar topluluğuna nüfus denir⁽¹⁾.

Bir ülkenin nüfusu üretime katılanlar, ekonomik bakımdan mal ve hizmet üretenler yani faal nüfus ile iktisadi faaliyetlere katılmayıp sadece tüketimde bulunanlar şeklinde iki büyük grupta ele alınabilir.

Türkiye'nin toplam nüfusu 1990 nüfus sayımına göre 56.5 milyondur. Bucak ve köylere bağlı yerleşim yerleri olan kom, oba ve mezraa sayım dışında kalmaktadır⁽²⁾. Nüfus sayımları hazır nüfusa göre yapılmakta olup, o anda yurt dışında bulunan Türk vatandaşları sayım dışında kalmaktadır, bunun yanı sıra sayım sırasında Türkiye'de bulunan yabancılar sayılmaktadır. Halbuki, yurt

(1) Turan Ersoy, Nüfus Artışı Altında Yatan Toplumsal Etkenler ve Yeni Bir Planlama Yaklaşımının Gereği, İşgücü Dergisi, İİBK, Ankara, 1981, s. 39.

(2) Türkiye İstatistik Yıllığı, 100. Yıl Özel Sayısı, DİE, Ankara, s. 29.

(*) İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, öğretim üyesi.

dışında bulunan Türk vatandaşların sayısı o anda Türkiye'de bulunan yabancıların sayısından fazladır. Bu durum dikkate alındığında, Türkiye'nin nüfusunun daha fazla olacağı belirtilmektedir.

Türkiye'de yaklaşık her yıl bir milyon ailenin birer çocuğu olmakta, bunların % 90'nı ilkokula gidebilmekte ve ilkokuldan sonra da bu oranım yarısı kadarı öğrenimi sürdürebilecek aile desteğine sahip bulunmamaktadır. Her yıl 500.000 ilkokul mezunu çocuk hemen ekmek kavgasına katılmak zorunda kalmaktadır ve 15-19 yaş grubundaki genç nüfusun 700.000'i erkek, 400.000'i kız olmak üzere 1.350.000 genç nüfus orta eğitimsiz ve herhangi bir beceri kazanmadan üretim sürecinde, bu halleriyle iş aramaktadırlar. 20-25 yaş grubunda erkek nüfustan 1 milyon, kadın nüfustan 5.5 milyon olmak üzere toplam 6.5 milyon kişi üretim süreci dışındadır (1985 verilerine göre)(3) ve bu sayı her geçen gün artış göstermektedir.

II. NÜFUSTAKİ GELİŞME

Sayım sonuçlarına göre, Türkiye'nin nüfusu artmakta olup, özellikle de 1950'li yıllardan soma bu artış daha da hızlanmıştır.

Cumhuriyet dönemini ilk yıllarında nüfus ulusal bir güç kaynağı olarak düşünüldüğü için, savaşlar nedeniyle azalan nüfusun önce, en azından eski düzeye gelmesi daha sonrada artması istenildi. Nüfustaki değişmeyi doğal nüfus artışı yanı sıra göçler, sosyo-ekonomik faktörler ulusal eğitim ve kültür düzeyi belirlemektedir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, 1927 yılında yapılan ilk sayım sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu yaklaşık 13.5 milyon iken 1965'de 31.5 milyona, 1990'da ise nüfus 56.5 milyon, 1994 yılında tahmini değerlere göre, 61.8 milyona ulaşmıştır.

(3) Ersoy, Op. cit., s.40.

TABLO 1
NÜFUS ARTIŞI

Yıllık Ortalama

<u>Sayım Tarihleri</u>	<u>Toplam Nüfus</u>	<u>Nüfus Endeksi</u>	<u>Artış (Binde)</u>
28.10.1927	13.648.270	100.0	21.10
20.10.1935	16.158.018	118.4	17.50
20.10.1940	17.820.90	130.6	19.60
21.10.1945	18.790.174	137.7	10.59
22.10.1945	20.947.188	153.5	21.73
23.10.1955	24.064.763	176.3	27.75
23.10.1960	27.754.820	203.4	28.53
26.10.1965	31.391.421	230.0	24.62
25.10.1970	35.605.176	260.0	25.19
26.10.1975	40.346.719	295.6	25.00
12.10.1980	44.736.957	331.3	22.80
20.10.1985	51.421.000	381.4	
20.10.1990	56.570.000	419.1	
1994*	61.825.000	457.9	

Kaynak: DİE, Genel Nüfus Sayımı Tablo 1 ve Tablo 2'den derlenmiştir. Ankara, 1980.

(1) Sayımlararası yıllık artış, birbirini izleyen iki sayım sonuçlarına dayanak, doğal artış hızı $P=p.e$ bağıntısına göre hesaplanmıştır.

(*) VİBYKP'daki tahmini değer.

A. DOĞAL NÜFUS ARTIŞI

Nüfusun büyüklüğünü, nüfusun içi dinamiği olan doğal nüfus artış hızı belirlemektedir. Bu artış, doğum-ölüm oranlarına bağlı olarak değişir. Doğal nüfus artışı, doğum oranlarından ölüm oranlarının çıkarılmasıyla bulunan orandır.

Doğam oranı (yıllar itibariyle), nüfusun ekonomik, sosyal ve kültürel yaşantısında çağdaş ölçülere doğru yeterli bir gelişim sağlanmaması nedeniyle,

eski düzeyini korumaktadır. Ancak, 1980 yılından itibaren, 1980 öncesine kıyasla, doğum oranında azalma olmuştur.

1935-1940 ve 1940-1945 dönemlerinde, doğum oranında bir azalma olmamasına rağmen, nüfus artış hızı düşük olmuştur ve düşük olmasını nedenleri; erkek nüfusun savaşlar nedeniyle askere alınması, beslenmenin kötü olması ve ölüm oranının artmasıdır. 1945-1950 döneminde doğum oram binde 38.8, ölüm oranı binde 17.6 olduğundan doğal nüfus artışı binde 21.2 olmuştur (4). 1950-1955 döneminde ise doğum oram binde 42.2'ye çıkması ve ölüm oram binde 14.1 düşmesi ile doğal nüfus artışı binde 28.1 olmuştur.

Doğurganlık oranında, gerek ülke gerek bölge ölçeğinde belirli bir azalma göze çarpmaktadır. 1960'larda binde 41.3 olan doğurganlık oranı (5), 1970-1975 arasında binde 37.5'e düşmüştür. Ancak bölgeler arası farklılaşma eski özelliğini korumaktadır. Örneğin, doğurganlık oram Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinde yüksek iken, Güney ve Batı Anadolu bölgesinde düşüktür. Öte yandan 1976-1968 yıllarında binde 61 olan doğurganlık oram (6), 1973'de binde 53'e düşmüştür.

Doğal nüfus artış hızı 1955-1960 döneminde % 3'le en yüksek düzeyine ulaşmış, 1965-1970, 1975-1980, 1980-1985, 1985-1990, 1990-1995 dönemlerinde düşüş göstermiş olup sırasıyla % 2.7, % 2.6, % 2.3, % 2.2, % 2.1 dir. Türkiye'de doğurganlık oranının % 2 civarında olması ve bu seviyenin düşmemesi nüfus artışının en belirgin nedenidir (Bkz.Tablo 2).

II. Dünya Savaşından soma deterjan, antiseptik, antibiyotik kullanımındaki hızlı artış, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinde sağlanan teknolojik gelişme ve uygulamanın gelişmiş ülkelerin sınırlarını aşarak hızla yaygınlaşması, kalkınmada geri kalmış ülkelerde ölüm oranını düşürmüştür. Savaş yıllarını kapsayan 1945 dönemi hariç, ölüm oranları sürekli azalmış ve 1965-1970 döneminde binde 13.5, 1975-1980'de binde 10.8, 1980-1985'de binde 8.9, 1985-1990'da 7.8, 1990-1995'de binde 6.9 olmuştur (Bkz. Tablo 2).

Ölüm oranları bölgeler arasında ve zaman içinde belirgin farklılaşma göstermektedir. Ölüm oranları gittikçe azalmakla birlikte, çocuk ölüm oranları oldukça yüksektir. Örneğin, 1975 yılında tüm il ve ilçe merkezlerindeki

(4) 3BYKP, "Yeni Strateji Kalkınma Planı", DPT, Ya.No.1272, Ankara, 1977, s.7.

(5) 4BYKP, DPT, Ankara, 1979, s .24.

(6) Nüfusu ikibinden az olan yerleşim yerleri kırsal alan olarak kabul edilmektedir.

ölümlerin binde 29'unu bebek ölümleri oluşturmuştur. 1962-1963 yılları arasında binde 180 olan bebek ölüm oranı, 1965-1975 dönemi sonunda binde 130'a düşmüş olup, 1985-1990'da binde 65.22, 1990-1995'de 51.33'dür (7). Son on yılda bebek ölüm oranları eskiye göre düşüş göstermesine rağmen, gelişmiş ülkeler ile kıyasladığımızda bu oranın yüksek olduğunu görüyoruz. Yetişkin ölüm oranı ise gelişmiş ülkelere yakın bir eğilim göstermekle birlikte, çocuk ölümlerinin çok olması nedeniyle ortalama yaşam umudu değerleri düşük çıkmaktadır. Örneğin, erkekler için binde 55.9, kadınlar için binde 59.9'dur(8).

Ölüm oranlarının düşmesine karşın doğum oranlarının yüksek düzeyde kararlılığı, nüfus artış hızını yüksek olmasına neden olmaktadır.

TABLO 2 : TÜRKİYE'DE DOĞUM-ÖLÜM ORANLARI VE DOĞAL NÜFUS ARTIŞI

Yıllar	Doğum Oranı (Binde)	Ölüm Oranı (Binde)	Doğal Nüfus Artışı (Binde)
1935-1940	38.3	19.4	18.9
1940-1945	37.1	27.2	19.5
1945-1950	38.8	17.6	21.2
1950-1955	42.2	14.1	28.1
1955-1960	44.0	12.6	31.4
1960-1965	41.3	15.8	25.3
1965-1970	40.8	13.5	27.3
1970-1975	37.5	12.1	25.4
1975-1980	37.2	10.8	26.4
1980-1985	31.6	8.9	22.7
1985-1990	29.90	7.8	22.1
1990-1995	28.50	6.9	21.6

- Kaynak: 1. Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl (1968-1972), DPT, Ankara, 1967, s.51.
 2. Yeni Strateji ve Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl (1973-1977), DPT, Ankara, 1974.
 3. 4BYKP, 5BYKP, 6BYKP ve 16487 Sayı Resmi Gazete'den faydandı
 4. İktisadi Rapor, Türkiye Ticaret ve Borsalar Birliği, 1981, Ankara, s.31.

(7) 4BYKP, 56BYKP ve 6BYKP'larından alınmıştır.

(8) 4BYKP, DPT, 1979, s. 24.

B. GÖÇLER

Nüfus miktarını belirleyen başka bir etkende yurt dışından yurt içine ve yurt içinden yurt dışına olan nüfus hareketleridir ki, bu hareket "göç" ve bu hareketin içinde yer alan insanlara "göçmen" denir. Türkiye bugünkü siyasal sınırları dışından aym soy, dil ve dinden göçmen kabul etmiştir. Bu önce Lozan Anlaşmasının "mübadele" ilkesine göre olmuştur, daha sonra da kendi iç yasal düzenlemesine göre yapılmıştır. Günümüzde de ülkemiz zaman zaman göçmen kabul etmektedir. 1934-1940, 1650-1951 dönemlerinde ve 1980'li yıllarda önemli sayıda göçmen kabul edilmiştir. Örneğin, 1950-1951 yılları arasında Bulgaristan'dan yurdumuza gelenlerin sayısı 154.000 dolayında olmuştur (9). 1960'lı yılların sonlarında başlayıp Bulgaristan'dan Türkiye'ye üç yıl arka arkaya her yıl onbinin üstünde göçmen gelmiştir ve ayrıca 1960'lı yılların başında Yugoslavya'dan Türkiye'ye her yıl ortalama 3.500 göçmen gelmiştir(10). Sonuçta, 1934-1974 yıllarını kapsayan kırk yıllık dönemde yurt dışından Türkiye'ye gelen toplam insan sayısı 597.523 kişidir (11). Bunların Türkiye'deki doğal nüfus artışları ve doğum oranları bir yana bırakılıp sadece gelenler dikkate alındığında, sözü edilen süre içinde yılda ortalama 14.934 kişi yurdumuza gelmiştir.

Yurt içi nüfus hareketlerinin bir uzantısı olan yurt dışına olan göçler, nüfus doğurganlığını ve nüfus artış hızını erteleyen bir başka etmenddir.

III. NÜFUSUN YAPISI

Doğal nüfus artış hızı, doğurganlık ve göç, nüfusun yapısını etkileyen demografik öğelerdir.

A. NÜFUSUN YAŞ YAPISI

Nüfusun yaş yapısı genellikle nüfus piramidiyle gösterilir. Uluslararası verilere göre 15-65 yaş arasındaki nüfus, faal nüfusu oluşturmaktadır. Bu yaş sınırları gelişmiş ve azgelişmiş ve/veya gelişmemiş ülkelerde bazı farklılıklar göstermektedir. Örneğin, azgelişmiş ülkelerde faal nüfusun fiili alt sınırı onbeş yaşın altına inebilmekte, üst sınır da sosyal güvenlik sisteminin eksikliği veya bu

- (9) Türkiye İstatistik Yıllığı, C:21, Yayın No: 360, İstatistik Umum Müdürlüğü, Ankara, 1953, s. 108
- (10) Türkiye İstatistik Yıllığı 1975, DİE, Yayın No: 750, Ankara, 1975.
- (11) Türkiye İstatistik Yıllığı 1959, DİE, Yayın No: 750, Ankara, 1959, s.111; TİY 1963, Yayın No: 490, Ankara, 1963, s.79; TİY 1971, Yayın No:670, Ankara, 1971, s.372

sistemin tüm kesimleri kapsamaması nedeniyle 65 yaşı aşabilmektedir. Fakat, yaşam süresinin kısalığı nedeniyle bu yaşa gelinememektedir.

Gelişmiş ülkelerde, genç yaşta nüfus belirli nitelikleri ve becerileri kazanabilmek amacıyla genel ve mesleki eğitimini sürdürebilmekte ve bundan sonra daha verimli olabilecek biçimde üretime katılmaktadır. Yaşam koşulları iyileştirilmiş olduğu için de ortalama yaşam süresi 65 yaşın üstünde olmaktadır.

Türkiye'de işgücü onbeş yaşın altında, oniki yaş sınırından başlatılmaktadır. 1970-1975 yıllarındaki veriler bunun açık örnekleridir(12); ancak bu yıllardan sonra onbeş yaş sınırı alınmıştır. Gelişmiş ülkelere kıyasla ortalama yaşam süresi altmış yaşın altındadır. Bununla birlikte, zaman içerisinde yaşam süresinde artış gözlenmektedir.

0-14 yaş grubunun toplam nüfus içinde % 40 dolayında bir oran oluşturması, önemli bir sorunun varlığını vurgulamaktadır. Çünkü, bu yaş grubundaki kitleye faal nüfusca belirli özverilerinin yapılması gerekmektedir. Örneğin, bu grubun beslenmesi, giydirilmesi yanı sıra eğitilmesi için kreşlerin ve okulların yapılması gerekmektedir ve yapılan bu tür yatırımlara demografik yatırım denir. Kaynaklar kıt olduğundan, bu tür harcamaların toplam harcamalar içindeki payının yüksek olması, prodüktif yatırımların miktarının düşük kalmasına neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde demografik yatırımlar toplam yatırımların yüzde 12.5'ini oluştururken, az gelişmiş ülkelerde bu oran yüzde 42.5'e ulaşmaktadır(13). Bazı az gelişmiş ülkelerde de bu oran daha yüksektir. Örneğin, Pakistan'da % 67.1, Endonezya'da % 89.9'dur" (14).

0-14 yaş grubuna "bağımlı nüfus", bunun faal nüfusa oranına da "bağımlılık oranı" denir. Bu oran gelişmiş ülkelerde düşük, az gelişmiş ülkelerde yüksektir. Türkiye'de 1975'de bağımlılık oranı % 72.4'dür. Daha önce belirli değerler üretmiş olması bakımından 65 yaş ve üstünü bu niteleminin dışında tutmak daha rasyonel olmaktadır. Ancak, çalışma ölçüsünü dikkate alarak bu grupta bağımlılık oranına dahil edildiğinde, bağımlılık oranı % 80.5'e yükselir.

(12) Türkiye İstatistik Cep Yıllığı, DİE, Ankara.

(13) Nafiz Kuyucuklu, Türkiye İktisadi, Kan Yayıncılık, İstanbul, 1983, s.94.

(14) Bu ülkeler gibi diğer az gelişmiş ülkelerde kaynakların tamamı demografik yatırımlara ayrılmaktadır.

TABLO 3
NÜFUSUMUZUN YAŞ GRUPLARINA GÖRE BÖLÜNÜŞ
YÜZDELERİ

Yıllar Yaş Grubu	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980
0-14	40.38	38.49	40.16	42.24	42.0	41.8	40.1	38.62
15-64	56.13	57.12	55.77	59.93	54.1	53.8	55.4	56.74
65 ve üstü	3.49	3.39	3.46	2.83	3.9	4.4	4.5	6.64
Yıllar Yaş Grubu	1981	1982	1983	1990	1991	1992	1993	1994
0-14	37.46	37.29	37.19	38.81	35.48	35.13	34.76	34.43
15-64	58.04	58.29	58.47	60.00	60.25	60.52	60.79	61.02
65 ve üstü	4.50	4.42	4.34	4.19	4.27	4.35	4.45	4.55

Kaynak: (1) Yeni Strateji ve Kalkınma Planı (1973-1977), DPT, Yayın No:1272, Ankara, 1974, s.75, Tbl:61.

(2) TC Resmi Gazete, Sayı: 16487, Gün: 12 Aralık 1978, s.16, Tbl: 18

(3) İktisadi Rapor, 1981, s.35, Tbl.22. Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği, Ankara, 1981, s.24-27

(4) 1980 Genel Nüfus Sayımı % 1 Örnekleme Sonuçları

(5) VİBYKP, DPT, Ankara, 1989.

Hafif değişme eğilimlerine rağmen 1955'lerden bu yana işgücü durumunda olan faal nüfus (15-64 yaş grubu), toplam nüfus içinde oldukça yüksek bir oran oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 3).

65 yaş ve üstünün, yıllar itibariyle toplam nüfus içindeki payı, ortalama yaşam süresinin uzaması nedeniyle artmaktadır. Doğurganlığın azalması, nüfusun yaş yapısını etkileyerek genç nüfusun payının azalmasına, çalışma çağındaki nüfusun payının artmasına neden olmaktadır.

B. NÜFUSUN NİTELİKSEL YAPISI: EĞİTİM DÜZEYİ

Nüfusun niteğinin berileyen etkenlerden biri, genel eğitim düzeyidir. Yurdumuzda 1970 yılında atmış yaşın üstündeki nüfusun % 43'ü (mutlak olarak 12.8 milyon) okur-yazar değildir (15). Ancak, toplam nüfustaki artış nedeniyle,

bu oran % 38.1'e düşmüştür(16). DPT'ye göre faal nüfusun 1970'de 44.9'u, 1975'de % 37.1'i okuma-yazma bilmemektedir(17). Özellikle son yıllarda eğitim ve öğretime büyük önem verilmekte olup okuma-yazma oranında artış elde edilmektedir. Aslında, okuma-yazma fazla işe yararamakta, bunu kullanacak ortamların yaratılması gerekmektedir. Ayrıca büyük kentlerdeki ilkokullarımızda çift öğretim, hatta belirli bir dönem üçlü öğretim olduğu düşünülürse geleceğin işgücünü oluşturacak bu kitlelerin yetiştirilmesi yetersiz olmaktadır.

IV. NÜFUSUN KÖY-KENT DAĞILIMI

Nüfus, üretim olanaklarının yoğunlaştığı, dolayısıyla üretim güçlerinin toplandığı merkezlerde toplanmaktadır. Nüfus yoğunluğu çeşitli bölgelerimizde üretim güçlerinin yoğunluğu koşutunda farklıdır. Nüfus yoğunluğu aritmetik, fizyolojik ve tarımsal yoğunluk olarak ele alınmakta olup; kilometrekareye düşen nüfus miktarına aritmetik yoğunluk, tarımda ve bitkisel üretimde kullanılan ekilidikili alanlara düşen nüfus miktarına fizyolojik yoğunluk, sadece tarımla uğraşan ve tarımda bulunan nüfus miktarına tarımsal yoğunluk denilmektedir.

Tablo 4'den aritmetik yoğunluğun oldukça düşük olduğu; ancak fizyolojik ve tarımsal yoğunluğunun bunun kat be kat üstünde seyrettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5'de görüleceği üzere, köyden kente göç artmakta, dolayısıyla hızlı bir kentleşme olgusu yaşanmaktadır. Köyden kente göçün artması beraberinde bir çok yapısal sorunu da getirmiş ve getirmektedir. En önemlisi kentlerin, gelen nüfusu kaldıracak alt yapısı olmadığından kentler köyleşmekte, büyük umutlarla kente göç eden kişilerin sosyal konumlarında, insancıl olmayan yaşam biçimleri ortaya çıkarmaktadır. (Örneğin, gecekondulaşma, aynı evde iki-üç ailenin yaşaması). Bunun sonucunda büyük kentin imkanlarından yararlanamayan (kentlerin imkanlarının, alt yapısının büyük nüfus kitlelerinin ihtiyaclarını karşılamada yetersiz kalması nedeniyle), köylü kentli arasında bocalayan insan grupları oluşmuş ve oluşmaktadır. Dolayısıyla bu insanlar kent yaşamına uyum sağlamak yerine, kent içinde köylülüğünü (daha da yozlaşmış bir biçimde) devam ettirmektedir. Sonuçta, ne kente yaşayan kentli birey ne de kırsal kesimden gelen birey yaşantısından hoşnut kalmakta ve her iki kesim arasındaki farklılık yaşanan büyük kent içinde daha belirginleşmektedir.

(15) Türkiye İstatistik Yıllığı, 1975, s.42.

(16) Türkiye İstatistik Cep Yıllığı, 1976, s.22.

(17) İVBYKP, 1979, s.18., Tbl.21.

TABLO 4
TÜRKİYE'DE NÜFUS YOĞUNLUKLARI

Yıllar	Aritmetik Yoğ.	Fizyolojik Yoğ.	Tarımsal Yoğ.
1970	44	1.302	1.020
1975	50	1.439	864
1980	56	1.627	944

Kaynak: (1) İstatistik Cep Yılığ 1976, DİE, Yayın No: 790, Ankara, 1977, s.3.

(2) Tarımsal Yapı ve Üretim (1972-1974), DİE, Yayın No: 773, Ankara, 1973, s.3.

TABLO 5
NÜFUSUN YERLEŞME DURUMU (%)

Yıllar	On Bin Şehir Kıstası		İl ve İlçe Kıstası	
	Şehir	Köy	Şehir	Köy
1950	18.5	81.5	25.0	75.0
1955	22.5	77.5	28.0	71.1
1960	26.3	73.7	31.9	68.1
1965	26.9	70.1	34.4	65.6
1970	35.9	64.1	38.7	61.3
1975	41.0	59.0	45.6	54.4
1980	50.2	49.8	-	-

Kaynak: İktisadi Rapor 1981, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, s.38 Tbl.23.

V. SONUÇ

Türkiye'nin nüfusu artış eğilimi içerisinde olup yıllık nüfus artışı yüzde iki dolayındadır. Doğum oranı yıllar itibariyle azalma eğilimi içinde olmasına rağmen bu oran gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında oldukça yüksektir. Bunun yanı sıra, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin ülke çapında yaygınlaşması ile ölüm oranları azalmaktadır. Dolayısıyla, gerek doğum oranlarındaki artış gerekse ölüm oranlarındaki azalma nüfus artışına neden olmaktadır.

Nüfus artışının belirleyen faktörlerden bir olan yurt dışından ülkemize olan göçlerin etkisi önemsiz olmayıp nüfusu artırıcı boyuttadır.

Nüfusun ülke içindeki dağılımını değiştiren iç göçler, kırsal kesimden büyük kentlere olan insan hareketleri, nüfusun niteliksel ve niceliksel yapısını olumsuz yönde etkilemekte ve değiştirmektedir. Diğer bir deyişle, kırsal kesimden büyük kente göç, konut sorunu, eğitim (okul) sorunu, iş bulma sorunu gibi bir çok sorunu beraberinde getirmektedir.

Mevcut nüfusun yaşam standardını, kültürel ve eğitim düzeyini artırmak için yapılan demografik yatırımlar veya harcamalar artan nüfus karşısında yetersiz kalmaktadır.

Yukarıda belirtilen demografik sorunların üstesinden gelebilmek için her şeyden önce nüfus artış hızını azaltmak veya durdurmak gereklidir. Bunun yanı sıra, iç ve dış göçlerin daha bilinçli bir politika ile organize edilmesi, genç nüfusun eğitiminin mesleki beceri kazandırma yönünde olması gibi önlemlerle Türkiye'nin demografik yapısında iyileşme sağlanabilir.

KAYNAKLAR

AKTAN, Reşat, "Türkiye İktisadi", Ankara Üniversitesi Yayın No: 424, Ankara, 1978.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT, Ankara, 1989.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT, Ankara

CİLOV, Haluk, "Türkiye Nüfusundaki Son Gelişmeler", Sermet Matbaası, İstanbul, 1974.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT, Ankara, 1979.

ERSOY, Turan, "Nüfus Artışı Altında Yatan Toplumsal Etkenler ve Yeni Bir Planlama Yaklaşımı Gereği", İş Gücü Dergisi, İİBK, Ankara, 1981.

İktisadi Rapor, Türkiye Odalar Birliği, Ankara, 1981.

KUYUCUKLU, Nazif, "Türkiye İktisadi", Kan Yayıncılık, İstanbul, 1983.

ORHAN, Türkay, "Türkiye'de Nüfus Artışı ve İktisadi Gelişme", Ankara, 1962.

Türkiye İstatistik Yıllığı, 100. Yıl Özel Sayısı, Yayın No: 960, Ankara, 1981.

Türkiye İstatistik Cep Yıllığı, Ankara, 1976, 1977, 1975, 1980.

Yeni Strateji ve Kalkınma Planı, DPT, Yayın No; 1272, Ankara, 1974
